

החלטות בסיני

[פרשת מסע וקרב של חטיבה]

מסופר ע"י גנ' בריג. ס. ל. א. מרשל, מפי קצין ישראלי

מזו, אלא 50—80 מטרים. על כן הוחלט כי הגדוד המוצנח יוטל אל איזור הנמצא כ-25 ק"מ מזרחית למיצר מיתלה העיקרי, במקום המתקרא „מצבת הזכרון של הקולונל פארקר“. יוצנחו עמו מים, מזון ותחמושת די הצורך לקיים את הכוח 24 שעות. מקץ שלוש שעות — לאחר שתהיה השהות לסימון איזור ההצנחה — יוצנחו גם כלי הנשק המסייעים, ואתם גם אספקת-יסוד ל-24 שעות נוספות.

באשר לעצמת האויב, הנחנו הנחות אלו: חטיבה מצרית אחת חונה בשאלופה שליד סואץ, מערבית לתעלה.

שיערנו כי באג'נחל — בסיס האספקה לדרום מזרח סיני — נמצאה מפקדת גדוד ושתי פלוגות רגלים.

צפונית משם, בדרך לביר-חסנה, נמצאה עמדה-פלוגתית; דרומית לאג'נחל היתה עמדה-פלוגתית אחרת. בין שתי העמדות מצוי היה חניון רכב. מנינו בו 50 כלי רכב, בעיינינו בתצלום אוויר.

בכונתילה החזיק האויב מחלקת רגלים אחת בלבד. בעמדות שבצוקים המבוצרים שמעל לתמד נמצאו עוד שתי פלוגות. חניון הרכב שלהן הכיל 30 כלי-

יום ה"ע" לחטיבה שלי היה 29 באוקטובר, ול-גדוד היחיד שנועד לצנות, שעת ה"ש" היתה 1700, ביום ה"ל. החשכה עתידה היתה לרדת כ-13 דקות לאחר שעת „ש" זאת.

משימתי היתה לכבוש את מיצר המיתלה ואת צומת הדרכים שבאג'נחל, להחזיק בהם ולקיים את הציר כונתילה-תמד-אג'נחל-מיתלה פתוח לתנועת גייסותינו.

שעה אחת, במדויק, קודם שיצנח הגדוד המוטס — ב-1600 — צריך יהיה המשמר-הקדמי של שדרתי הראשית לחצות את הגבול ולהיכנס לתוך סיני המצרי.

מלבד גדוד הרגלים וצידו האורגני, יוצנחו במיצר המיתלה גם ארבעה תותחים נגד טנקים ושתי מרגמות 120 מ"מ וכן 8 גיפים לצרכי סיור.

התארגנו כחטיבה בת 4 גדודים, שלה גדוד תותחי 25 ליטראות, וגדוד מרגמות כבדות. שתי פלוגות זחל"מים סופחו לחטיבתי לצרכי הסעת הרגלים. כן ציתנו לשדרה הנעה אל היעד על פני הקרקע פלוגת טנקי AMX צרפתיים, צות חירורגי, צות להפעלת מסלול אוויר, שלושה צותי קישור קרקע-אוויר לתקשורת עם חיל האוויר, ושני מטוסי „פיפר“.

לצורך סיוע לוגיסטי הועמדה יחידה אחת להספקה בהיטס — טייסת מטוסי „דקוטה“. טייסת מטוסי קרב הועמדו לגונן עלינו, לכשנזדקק לזאת, אולם נאמר לנו כי הן לא תוכלנה לעמוד לרשותנו ברציפות.

מגבול ישראל ועד מיצר המיתלה, שם נועדו הכוחות להתחבר, המרחק לפי דרך-המסע הוא 250 קילומטרים. בהם, כל הקילומטרים הללו, מן הקשים למעבר הם. ובמרביתם אין כלל דרך כבושה. הכביש היחיד משתרע בין מיתלה לסואץ.

הערכתי כי נוכל לעבור מרחק זה ב-24 שעות. אכן, מופלגת בתקוותיה היתה הערכה זאת.

מיצר המיתלה גופו אינו כלל וכלל מקום שיצלח להצנחת גייסות. זהו מיצר הדחוק בין שרשרות של רכסי גבעות, ששיאיהן עד ל-870 מטרים יגיעו. במיצר אין צלעותיהן דמויות-המצוק מרוחקות זו

הערת המספר: הקצין מצבא הגנה לישראל שסיפר לי את הפרשה הוא צנחן שממן, אשר יחשב כבעל משקל עודף על-פי אמות-המידה של השרותים המזוינים האמריקניים. שלוש פעמים נפצע בשרתו את מולדתו. הופעתו חביבה לאין שיעור, וכמעט כמנהג ילד חיישן ינהג. לחטיבתו הוקצה ה"הימור" חשוד-התקוה ביותר מכל הסיכונים הרבים, שהיוו את מסע-המלחמה בסיני. משימתו תכננה מיצוי כל הכוחות שבאדם. עד קצה גבול האפשרי, ובמשך פרקיזמן כה ממושך, שלא יאמן, תבעה וחזרה ותבעה החלטות נועזות וצלולות, במצבי-הלחץ חמורים ביותר. בדברים אלה טמון ערכו של סיפורו האישי כתעודה צבאית ואנושית. הוא מלמד מה בכוחו של אדם לעשות, כאשר עז רצונו לעשות זאת.

רכב. מערך העמדות שלהן — שהשתרע משני אנפיה של הדרך, מן המקום בו היא עוברת מבתר בחומת-הצוקים, כ-13 קילומטרים מערבית לתמד — התמשך לעומק עד לכ-2000 מטרים. כל המתחמים שהוזכרו לעיל היו מוקפים בגדרות תיל כפולות, ופרושו של דבר היה כי הם מוגנים גם במיקוש.

בתחומי הכפר תמד עצמו נמצאה מחלקת רגלים נוספת של האויב. תמד שוכן בריחוק 80 קילומטרים מן הגבול הישראלי, יותר מאשר העמדות המבוצרות שלו ועצמת האש שהגנה עליהן, עשתה את איזור תמד למכשול אדיר אותה בליטת-קרקע חולשת. הנמצאת ממערב לו, שכן, מעבר לואדי הגדול משתרעת שם חומת הצוקים בכיוון צפון-דרום, ואין אפשרות לעקפה. המבתר שבוצר — הוא מקום המעבר היחיד במצוק; ואין לך ברירה אלא להשתער עליו בהתקפת מצה.

כונתילה רחוקה מן הגבול רק כ-13 קילומטרים, אך ריחוקה מן הכביש הקרוב ביותר אליה שבשטח ישראל הוא כ-55 קילומטרים. השטח שבין הכביש לכונתילה, כולו גבעות חול וואדיות. שבילי-שיירות קדומים חוצים אותו, אלא שבהללו לא השתמשו לצרכים צבאיים מאז מלחמת העולם הראשונה. מסע על פני שבילים אלה — אף של כלי רכב ספורים — יפזיר אותה משענת-קרקע מעטה שיש ביכולתם של שבילים אלה לספקה משך רגעים מספר לרכב העובר. במצוק ובקושי יכולות משאיות לחצות את גבעות החול, אך אין ביכולתן לגבור על הוואדיות בכוחות עצמן.

תמד עצמה שוכנת בואדי רחב הידים, ואף הדרך ממנה ועד כונתילה מתמשכת כמעט כולה בואדי. בין הגבול הישראלי וכונתילה אין לא דרך כבושה, לא שביל.

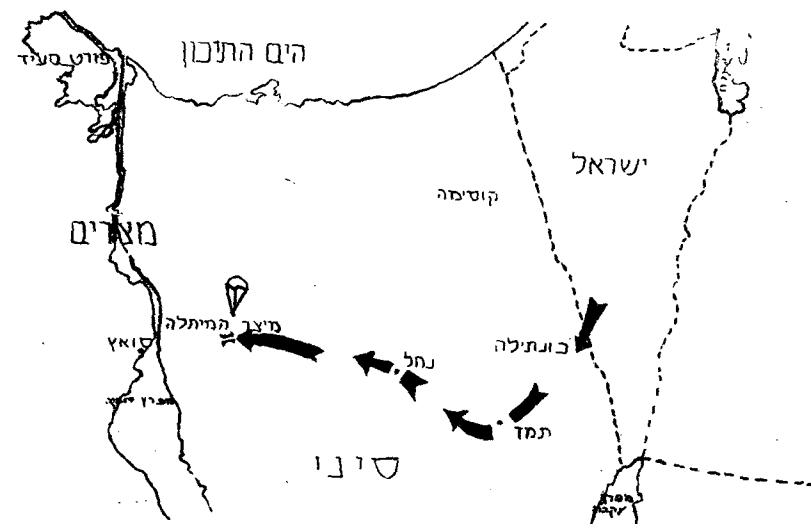
שיקולים בדבר מכשולים טבעיים אלה השפיעו על ארגונו של הכוח שלי. הגברתי במאוד את המשמר הקדמי — בהרכיבי אותו מגדוד רגלים מוסע בזה-ל"מים, שתי מחלקות טנקי AMX ושתי סוללות ארטילריה, גם הגוף המרכזי של הכוח הורכב כצוות קרב מעורב, אם כי בעצמה פחותה מן הג"ל.

היה בדעתי לכבוש את כונתילה ואת תמד על ידי המשמר הקדמי שלי. לאחר זאת יעקוף המשמר-הקדמי את אנ-נחל וימשיך במסעו. במהירות רבה ככל האפשר, אל מצבת פארקר.

צות הקרב השני — הגוף המרכזי של השדרה — יחזיק באנ-נחל, לאחר שיכבוש אותה, בהשאירו פלוגה אחת כחיל מצב בתמד. כל שאר חלקי השדרה יתקדמו בעקבות המשמר-הקדמי, ידביקוהו אם רק יעלה זאת בידם — ויסייעו בכינון העמדה החטיבתית, מורחית למיתלה.

עד כאן — תכנית הכללית. החטיבה שלי, פחות הגדוד שיוטס, צריכה היתה להתכנס בעין-חוצב לשעה 1700, ב-28 באוקטובר — 24 שעות בטרם אומר "זוזו".

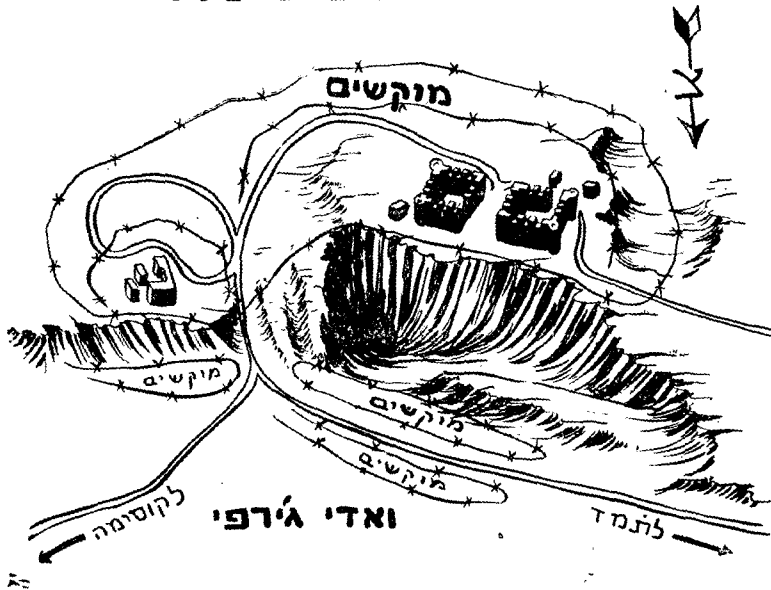
אשר לתנועה משם אל הגבול — צפויים היו לנו כ-100 קילומטרים של דרך שאינה כל כך גרועה, ולאחר זאת כ-65 קילומטרים של שבילים או של מדבר

מגבול ישראל ועד למיתלה, שם נועדו הכוחות להתחבר, המרחק לפי דרך-המסע הוא 250 ק"מ.

כונתילה

כפר המשתרע לאורך כ-40 מ' על-פני גבעה שטוחת-ראש בולטת, המתנשאת, תלולת צלעות, 150 מ' מעל למדבר הסובב אותה.

ברגע של השראה החלטתי כי, יהא אשר יהא, אקח עמי את הדחפור של פלוגת הפלסים. יצאנו, איפוא, לדרכנו באור יום מלא, ושוב שינינו מן המתוכנן, ותדלקנו בעודנו על הכביש, בריחוק 80 קילומטרים מן הגבול. בעשותנו זאת תוך כדי נסיעה, במקום בו היינו עדיין על פני דרך חלקה, חסכנו אולי כשעתיים, בשל הזמן שחלף אבדה לנו האפשרות האחרונה לחנות ולהינפש קמעה בחלק החמור ביותר של המסע. חצינו את הגבול בשעה 1600; וב-1700 הגענו לכונתילה.

זה היה היעד — כפר המשתרע לאורך כ-40 מטרים על פני גבעה שטוחת-ראש בולטת, המתנשאת, תלולת-צלעות, 150 מטרים מעל למדבר הסובב. בכל אחד משני קצותיו של הכפר ניצב מגדל שמירה שכתליו אבן, ובהם אשנבי יריה, אשר מהם ניתן היה לחלוש באש על הדרך האחת והיחידה, מעבר לאותה גבעה, מצפונה, ישנה באר מים מדברית, המחיה את הכפר.

מטוס "פיפר" מסייר דיוח לי, בהתקרבותי, כי המצרים רצים לתפוס עמדות במגדלים ובחפירות-הקלעים הסמוכות. אנשי לא נעצרו על מנת להתבונן בכך. כלי הרכב שנעו בראש המשמר הקדמי אגפו חיש את הגבעה, ונעו הישר אל מול המגדל המערבי כדי שהשמש השוקעת תמצא מאחורי גביהם.

חסרת-מרורים, על פניו צריכים היינו "להתקפץ" ולנסוע בטרם נגיע לכל מטרה שהיא.

חשובי היה מבוסס על כך כי נוכל לפתוח במסע, בתחומי ישראל, ב-0300, ב-29 באוקטובר. בשעות הלילה יכולנו פשוט לטרטר קדימה, בשרדה מכוונסת, ממילא לא היתה שום אפשרות לזכות בהסתר, שכן חבל ארץ זה חסר שיחים ופתוח לכל רוחות השמים. ואולם כ-15 קילומטרים מזרחית לגבול מצויה קבוצת גבעות אשר תעניק לחטיבה מחפה חלקי. שם נוכל לתדלק, ומשם נצא לזינוק האחרון, באורו של יום. כבר-מסע אחרונה זו — ודאי היה כי תהיה בגדר מבחן קשה. ברם, שיערתי כי בעזרת גרירה וחילוץ נוכל לקיים את לוח-הזמנים.

דבר לא התרחש כמתוכנן. לשעת החשכה ביום 28 באוקטובר, נמצאה מרבית החטיבה בעין-חוצב. אך אחדות ממשאיות ה-6x6 שלנו לא הגיעו למועד שנקבע ליציאה. מכאן נבעה ההשתתות הראשונה שלי. ב-0700 החלטתי שלא להמתין עוד, ולהרכיב גדוד אחד על כל אותן משאיות אורחיות מגויסות שיכולנו לקבץ. שאר החטיבה נמצא על זחל"מים ועל משאיות ראויות לשמן — אכן, אם נדייק, לא כל כך ראויות לשמן. נאלצתי להשאיר מאחורי את הסוללה הנגד-מטוסית, מחמת חוסר רכב. גם על מחלקת פלסים אחת נאלצנו לוותר. מאותה סיבה. אך

כבר היה מנוי וגמור בדעתי להתקדם הלאה לעבר תמד בכל מה שבידי, כיון שבמקום זה, בתמד, צפוי היה לנו כי נהיה פגיעים ביותר — ולא רציתי שתהא לאויב שהות לתגבר אותו.

ב-2300 הגיעה עד כונתילה משאית אחת עמוסת דלק לטנקים, כשהיא גרורה על ידי זחל"ם. לזמן זה כבר נמצאו תחת ידי ובשליטתי רובו של המשמר הקדמי, מפקדת-החטיבה, ומרביתו של גדוד רגלים נוסף, החלטתי לצאת לדרך — ולהניח לנותרים כי יחלצו עצמם וינועו אחרי.

ב-0345, ב-30 באוקטובר, נכנסנו לתמד. מחלקת האויב המחופרת ירתה בנו בדהרנו דרך הכפר, השבנו אש, אך לא עצרנו.

ב-0440 פקדתי על מפקד המשמר-הקדמי לכבוש את העמדה שעל המצוק הגבוה אשר מעבר תמד — מבלי שימתין לסיוע ארטילרי. היה עליו להמתין עד 0545 — לזריחת השמש, אשר תסנור את עיני האויב שנערך לאורך המצוק. זה היה כל שיכולתי לעשות, היות וחסרו לי כלי-הזין למתן אש סיוע. מאחר שיצטרך לנסוע ולפרוץ הישר במעלה המבתר שבחומת המצוק, יהא עליו לשלח את שריונו קדימה, בראש ההתקפה.

פרט לשריון ולרגלים, נצטוו שאר הכוח להתפזר, להתחפר, להסתיר כלי-רכב במידת האפשר, ולהיכונן למהלומה מן האויר. באותו זמן — באמצעות מטוס ה"פיפר" ששימש כתחנת-ממסר אלחוטית — שמעתי מפי מפקד הגדוד המוצנח, כי הוא נמצא על היעד שלו, וכי 13 מאנשיו נפצעו פצעי צניחה. התספקות

טנקי ה-AMX נעו ראשונים, בירותם תוך כדי תנועה, וזחל"מים נעו בצמוד אליהם, מאחור. מאתנו נפצע אחד. ג'יפ אחד ושני זחל"מים יצאו מכלל שימוש מחמת מוקשים. באותו זמן, עם רדת החשכה, נתרשש עוד דבר: אבד לי הגוף המרכזי של השדרה. לפי שעה לא ידעתי מדוע פיגר אחרי — לאחר זמן נודעה הסיבה. החול נתגלה כעמוק מדי. כל כלי-הארטילריה נתקעו בו, וכן כל משאיות המרגמות, פרט לאחת. שני טנקים ושלושה זחל"מים נלכדו גם הם בחול. שני מיכלי הדלק — האחד בשביל הטנקים, השני בשביל הזחל"מים — שרויים היו באותו מצב.

בסיכום: 50 כלי רכב לא יכלו לזוז עוד, ואלה שעדיין היו חופשיים לא יכלו לעבור את המסתם שנתהווה על ידי הראשונים. עם רדת הלילה היתה לי חטיבה משותקת, הפזורה למרחק בלתי ידוע, מאחורי, לא ידעתי היכן כלי הרכב החשובים ביותר שלי, ואף לא כיצד לברר זאת.

שמץ ממצב דברים זה הגיע אלי באלחוט, מפי מפקד הארטילריה שלי. אמרתי לו שיקבל על עצמו את תפקיד חילוץ כלי הרכב התקועים, וסגירת הפער שבשדרה. מפקדי משנה כבר עמלו וטרחו, הם הורידו ארצה ממשטח-ההסעה את הדחפור היחיד והחלו מפעילים אותו במשיכת מכוניות מתוך החול העמוק.

בו בזמן ביקשתי שיערכו הצנחה של דלק בשביל הטנקים, ושל זחל"ם חילוף לאותם כלי רכב, שזחליהם נשמטו בחול. הודעתי למפקדה-הממונה: את איזור ההצנחה אציין בעוד זמן מה.

מערך תמד

רכוזי האויב

בעמדות שבצוקים המבו-צרים שמעל לתמד נמצאו עוד שתי פלוגות. מערך ויעמרות שלהן התמשך ל-עומק עד לכ-2000 מ'.

השעה הופיעו מעל 6 "מיגים". הם הבזיקו והפציצו אותנו בזוגות-זוגות, בעשותם 3 גיחות. עוד 6 מאנר שינו נפצעו.

הארטילריה שלי נעדרה עדיין. התבוננתי היטב באנשי המשמר-הקדמי: רובם נראו לי ככושלים-על-עמדם, ובכל זאת החלטתי כי עדיין נותר בנו כוח להמשיך במסע ולכבוש את אנ-נחל. לא הגיעה שום ידיעה שתאמר כי הגדוד שהוצנח נתון באיזו סכנה ממשית, וחרדתי לו שככה במקצת. אולם נראה היה לי, כי בתבונה אעשה אם אצא לדרך מיד לכש-אשלים את הכנותי — והללו היו רבות. בתמד התקין המשמר-הקדמי מסלול-אוויר. בהיותי בדרך לתמד, בשעה 2300, בקירוב, ביקשתי כי תספוקת האוויר תובא אלינו מיד אחרי-עלות אויר ראשון. קיבלנו אותה ב-0700. במסלול-האוויר השתמשנו כבר קודם לכן, לצורך פינוי הפצועים ב"פיפרים". עתה העב-רתי שנית את מבטי בכוחי. היה עלינו לתדלק. האנ-שים עסקו במלאכה באיטיות, ולעתים קרובות היה להם צורך לעורר זה את זה. החלטתי שעלינו להינפש קצרות, שעה שאנו ממתינים לבואם של מקצת מאלה שפיגרו אחרינו. מיד אחר שנתתי פקוד-ה זאת, דיווח לי "פיפר" כי גדוד ארטילריה-השדה וחיל-הרגלים שבמשאיות נעים כבר על פני הדרך, וזה עתה יצאו מכונתילה. פירושו של דבר היה, שריחוקם ממני 3 שעות. נמתין להם, איפוא.

לשעה 1100 נראה המחנה כמתרענן. והנה שוב פקדו אותנו ה"מיגים", ושוב נפגעו 6 אנשים. באל-חוט נאמר לי, כי חיל האוויר שלנו יהא מוכן לחפות עלינו החל בשעה 1300. לאחר זאת חזר "פיפר" ששלחתי להשקיף ולראות מה נעשה ב"מצבת פאר-קר", ועמו תשדורת זאת: "אנחנו מופגזים במרגמות כבדות, והותקפנו פעמים מן האוויר". כן נאמר בתש-דורת, כי מהלומת-אוויר מצרית השמידה את ה-"פיפר" היחיד של הגדוד המוצנח. שעה שהלז עסק בפינוי פצועים, והנה נתקבלה תשדורת נוספת, מן ה"פיפר" שלי-עצמי: "נראים סימנים להתקדמות אויב מכיוון סואץ". שיניתי איפוא שוב את החלטתי. אי-אפשר היה להמתין עוד.

בשעה 1200 ניתנה פקודת התזוזה. התחלנו מתגלגלים-ונוסעים ב-1245 בדיוק. מכאן ואילך הש-תפר מאוד טיב הדרך. בדהרנו על פניה נתקלנו תכופות בזחילי אויב ובמשאיות חמושות שלו — חיסלנו אותם בלא לעצור. בצאתנו, היו לנו עוד כ-

שלו הומצאה לו. הוא אמר, כי ירה על מספר כלי רכב של האויב ולכד מיכלית-מים.

בעלות האור הראשון, ידעתי כי אין שום סיכוי להשיג הפתעה-דרבתי. האויב שעל המצוק כבר ידע-ידוע כי פנינו מועדות אליו. החוד שלנו היה מרוחק עדיין כ-1700 מטרים משוחותיו הקדמיות, אשר הסתמנו על קו הרקיע. הן כבר פתחו באש מק"ביהם ומרגמותיהם, הגם שלא יכלו להזיק לנו בטוח כזה. החלטתי לנסות ולהדהים על ידי החידוש שבצורת ההתקפה. וזו היתה התכנית אשר נערכה בו ברגע: הטנקים ינועו בעקבות הזחל"מים על פני הדרך, עד אשר "נחיל הכדורים" יהפוך להיות סמיך ממש. או אז יתפרסו כלי-הרכב שלנו משני עברי הדרך, כשהשריון נמצא לצידה הימני; הטנקים ירכזו את אש תותחיהם על שוחות האויב שבאגפו האחר, דהיינו באגף הימני שלנו; וזאת על שום שווית הראיה האלכסונית שלהם לעבר-ההוא תעניק להם אזי סיכוי טוב יותר לפגוע במטרות "משלמות". לאחר זאת יונקו הטנקים קדימה עד כדי 300 מטרים משדות המוקשים המחפים על חזית האויב. שם יקימו מסך עשן, בהטילם גרות עשן ממש לפני תובותיהם-הם. משיעשה הדבר, ינועו הטנקים מטרים-מספר אחורנית, כדי לזכות במרחב-לתמרון — ואחר כך יעלו ויתכנסו שוב על הדרך ויסתערו, במבנה שדרה, במעלה המכתר, תוך כדי ירי לשני האגפים כשהם מעפילים על קו הרכס. בטוח הייתי שהדרך עצמה איננה ממוקשת — ועל כן בחרתי בה בתור הנתیب להתקדמות.

מרוחקים היינו עדיין כ-1500 מ' מן המצוק, עת קליעי מקלעים כבדים בני 0.50 אינטש החלו ניתזים משריונינו. חרף אש זאת נתפרס הכוח, ירה הטיל מסך עשן, התכנס שוב והסתער — הכל בדיוק כמתוכנן. כאשר הגיעו טנקי ה-AMX לשיא המעלה, והס-תערו הלאה, בעברם על פני מתחם האויב הגדול שמשמאלם — מבלי להשתהות אפילו לשם מתן אש סריקה עליו — נתפרק לחלקיקיו כל מערך האויב כולו; כינתי בזה לכל החלקות של קרקע מבוצרת שבאותו שטח. בהסתערות זאת נהרגו משלנו 3, ו-6 נפצעו; וחל"ם אחד יצא מכלל שימוש, בעלותו על מוקש. פרט לכך, הכל היה אצלנו כתיקונו. האויב איבד 50 בהרוגים, 15 בשבויים ו-11 בפצועים קל. השאר נמלטו; ואנו לא ניסינו לדלוק אחריהם.

לאחר כובשו את המכשול הגדול, עסק המשמר-הקדמי כשעה בפינוי הפצועים אל תמד הכפר. מקץ

80 ק"מ עד נחל. לשעה 1630 הגענו לטוח-מק"ב ממנה.

ביקשתי מן המפקד הממונה עלי להכין מהלומת אוויר על נחל. עת נקרב אליה. רק הודות למקרה טוב הופיעו מטוסינו באוויר בדיוק בעת שנראו לנו בקתות החמר. הגם שלא היה זה ערב מעונן ממש, היו בכל זאת עבים ברקיע, והשמים כבר החלו להחשיך. שוחחתי באלחוט עם סילונינו. מפקדם אמר: „אינני רואה את נחל, וכמעט שאינני רואה אתכם.“ נתחור לי כי אי-אפשר לעשות עוד דבר לתקנת מצב זה. האפלולית מזה, והתמוגגות בתי החמר עם רקע המישור המדברי מזה. גרמו לכך כי היעד שלנו הפך לבלתי נראה מן האוויר. לא היה שום טעם לבזבז דלק בחיוגיו שוא מעל למטרה. אמרתי: איפוא, למפקד המטוסים: „התקשר עם הכוח שלידי מצבת פארקר, וקבל ממנו משימה להמנעת תנועת אויב מסואץ.“ מטוסינו נמצאו פחות מעשר דקות טיסה מן הגדוד המוצנח — ואילו אני עדיין מרוחק הייתי ממנו 4 שעות-מסע.

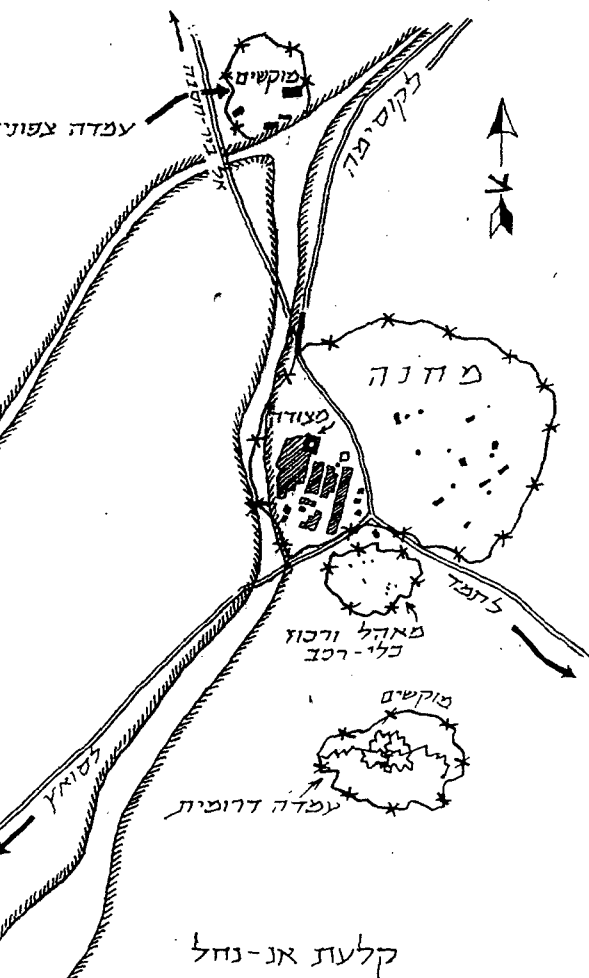
שינוי זה במשימת המטוסים עלול להראות חסר-טעם, שכן החשכה כבדה והלכה במהירות. אולם היה זה ענין הנחרץ לפי פני הקרקע. בנחל נראה מן האוויר כל מקום דומה למשנהו. בין סואץ ומיצר המיתלה הדרך היא כחריץ בין גבעות המתנשאות מעבריה, ואי-אפשר להחטיאה.

שתי דקות הוצאו על קבלת החלטה זאת. עדיין מרוחקים היינו כ-1500 מ' מאנ-נחל. הוצאתי פקודתי למפקד הגדוד, והוא העבירה אל הפלוגות: „היו מוכנים לתקוף בעוד 15 דקות.“

מיד אחר זאת קרה דבר שהיה לנו לעזר רב. בעודנו שואפים-רוח לקראת הזניקה, הגיעה עדינו לפחות סוללה אחת מהגדוד הארטילרי שאבד לנו בדרך. התותחים כוננו כבר 8 דקות לפני מועד ההתקפה — והם פתחו. עם שילוחו של הפגז הראשון, הגיעה סוללה נוספת. זאת פתחה באש כשנותרו עוד 5 דקות לתזווה. שתי הסוללות סגרו באשן המשותפת את העיירה. כשהן הולמות בביצורים שבשני קצותיה. ב-1645 התחלנו „דוהרים“ הישר פנימה. בכוח היו שתי פלוגות רגלים בזחל"מים. אחת במשאיות, ומח"לקה אחת של טנקי 4MX. מחצית הטנקים ופלוגה רובאית אחת נועדו לתקוף את העמדה שבקצהו המ-רוחק של הכפר. על הפלוגה שבמשאיות היה לנסוע כ-700 מטרים, לרדת ממשאיותיה. ולתקוף רגלית את העמדה הקרובה ביותר. על השאר הוטל להמתין.

יהיה כבר חושך שעה שנסגור על האויב. קרני האור האחרונות האירו בעינינו במישורים. לא יכולתי להסתכן בטיווה כלי ארטילריה נוספים, מדי הגיעם עדינו. לא יכולתי להפעיל את הטנקים, כששרשרת הרגלים מתקדמת ברגל — שכן בחשכה עלול היה הדבר להוליד בלבול. הדמדומים עשויים להטעות אפילו יותר מאשר „חושך-מצרים“.

התקפה זאת, ש„הותקנה“ בחפזן כה רב, התנהלה כמתוכנן. עוד קודם שנוצר המגע המהודק ראינו את המצרים נמלטים מעמדותיהם. אש ההפגזה, דומה כי היא שהקפיצה אותם מתוך האדמה. סוללותינו

באנ-נחל, מצאנו סדנאות צבאיות, מחסנים גדולים של תחמושת ומזון, ובית נשק ל-500 איש

קיימו את אשן עד הרגע בו הגיע אנשינו ליעד. שמעתי את אנשי האויב „מקשקשים“ באלחוט. הם דברו כמתוך בהלת-מגור. הם שמעו דברים מפי מטוסי התצפית שלהם-עצמם. שדרתנו — שנתמשכה לאורך רב כל כך, בהעלותה תמדות אבק על פני כברת-דרך בת כ-50 קילומטרים מאתנו ולעורף — הטביעה בהם את הרושם, שמחנה אדיר עולה עליהם; לפחות טובה אחת הפקנו איפוא מן הפיגור של יחידותינו.

כבשנו את אנ-נחל בלא שיאבד לנו איש. מן האויב נהרגו 7, כולם מפגזי הארטילריה. שאר אנשי ברחו. למחרת היום תקפו שרידיו התקפת-נגד מתוך הואדי אל מחוצה לו. 51 נהרגו, ו-25 נשבו. אין לדעת מה מספרם של אלה אשר נמלטו דרך המדבר.

באנ-נחל מצאנו סדנאות צבאיות, מחסנים גדולים של תחמושת ומוון, ובית-נשק שהיה בו כדי להראות לנו כי הגו שם לצורך אימונם של כ-500 איש. כן גמצאו שם מפות מטה מעודכנות של ירושלים ושל הנגב. לא מצאנו שום פדאי — אם כי נמצאה כמות גדולה של הכובעים המיוחדים שחובשים הפדאיונים. בתמד ראיתי הכרח להשאיר את תלקן הגדול של שתי פלוגות רגלים, כיון שלא היה לי די רכב שיוכל לנוע במהירות בה רציתי. כאן, באנ-נחל, התכונתי להשאיר סוללה-ארטילרית אחת, שתי סוללות מרג-מות (אם תדבקנה אותנו אי-פעם) ושארית גדוד הרג-לים, שהיה מתזק בתמד.

יש לזכור, כי החטיבה המשורינית שלנו, שפעלה ליד קסימה, לא הגיעה עדיין לביר-חסנה, כפי שתוכנן. ניצבתי, איפוא, לפני בעיה: אגפי הימני היה פתוח. המצרים יכלו לנוע אלי מצפון, אם רצו בכך. על כן הוריתי למפקד גדוד הרגלים להתקין מסלול-אוויר, למקרה שנצטרך להטיס לאנ-נחל אנשים בקבוצות קטנות.

עתה החל האלחוט שלי לזמזם. ה„פיפר“, המשמש כתחנת-מסר, שוב העביר אלי תשדורות מן הגדוד המוצנח. אמרתי: „אמור למפקד כי החטיבה תגיע בעוד 4 שעות“. התשדורת הראשונה שנתקבלה אמרה כי רופא הגדוד נפצע קשות בהתקפת אויר, התשדורת השניה אמרה: „התקפות האויב עלינו פסקו כתוצאה ממהלומת-האוויר של הסילונים שאתה שלחת נגד הדרך של המצרים“. התשדורת השלישית אמרה, כי „פיפר“ אחר נחת אחרי רדת החשכה, כדי לפנות את הרופא הפצוע. ב-1930 זוהי השדרה מאנ-נחל מערבה. ב-2230 הגענו ל„מצבת פארקר“. בדרך לא

התרחש דבר. שעה שהגענו למחנה היתה „החטיבה“ שלי מורכבת משני גדודים, פחות שתי פלוגות, ומשתי סוללות ארטילריות וסוללת מרגמות אחת.

אנשי נמצאו בתנועה ובלחימה במשך 39 שעות — מאז יצאנו מעין חוצב. בטרם נוכל להיכנס למתחמו של הגדוד המוצנח יצטרך הוא לסלק מוקשים ומח-סומי דרך. ליצנים אלה הציבו בכניסה שלט: „גבול בין-לאומי. הציגו את הדרכונים שלכם“. הבחנתי כי אין איש מאנשי צוחק, והדבר היה לי לאות שעייפותנו התמירה מאוד. אחדים מקציני לא ישנו מזה שלושה לילות — ואני לא עצמתי עין מזה 70 שעות.

ב-2300, אחר ששמעתי דו"ח מלא על המצב במ-קום, כינסתי את כל המפקדים כדי להוציא פקודות לארגון המחנה המורחב ולהשלמת כיבושו של מיצר המיתלה. חשתי עדיין בטוב למדי — אולי משום שנסעתי בקרבת ראש השדרה, מקום בו האבק לא היה רב כל כך, ועל כן גם העייפות פחותה. היה בדעתי לומר להם כי נמשיך בתנועה ב-0400, בקי-רוב. כך היינו מגיעים למיצר המיתלה בסמוך לאור ראשון, ושיערת כי 5 שעות שינה תספקנה.

אך המלים הללו לא יצאו מפי. בהחילי דבר, הבטתי באנשים שמולי. כולם נרדמו — עד האחרון שבהם. למראה זה נסתתמו אמרי — וגחנתי ארצה. פשוט הטבע השתלט. ישנתי 4 שעות ו-13 דקות. לא היה מוזק אילו ישנתי יותר, אך באה הצנחה מן האויר — וחבילה אחת בת רבע טון נחתה כמטווי-יד מראשי.

היא העירה אותי — וההתייעצות שלנו נתחדשה. ההצנח שהוצנח בלילה ירד הישר על המחנה. למר-בה המזל מבלי שפגע באיש, הגם שבמקרים רבים החטיא בני-אדם אך במעט. במידת מה היתה זו אשמתי שלי. מלכתחילה תכננו כי היחידות המוצנחות תקבלנה את כל אספקתן בדרך האויר, בעוד אשר שאר צרכי החטיבה יובאו אליה ברכב. המסע שלי על פני הקרקע שיכנע אותי כי אין זה אפשרי. על כן, מאנ-נחל ואילך הודעתי וחזרתי-והודעתי למפ-קדה הממונה עלי כי לכל הכוח שיהיה ב„מצבת פארקר“ יש להמציא את אספקתו מן האויר. הם נהגו לפי בקשתי — במהירות גדולה מדי.

בעודי ישן, הגיעה אלי תשדורת אשר אמרה: „בבוקר תקבל את מלומת האויר שביקשתי“, אלא שמתוך התחשבות לא העיר אותי מרכז-הקשר משנתי. סיפרתי לקציני על ההודעה. אמרתי „ובכן, נווזה“. השעה היתה 0345. לשעה 0400 נערכו וזנו, ופנינו מועדות אל המיצר. ב-0410, כשהשדרה מתגלגלת

ב־1100 הגיע ב"פייפר" ראש-המטה של "פיקוד הדרום". הצגתי לפניו את נימוקי. הוא סקר את השטח ואישר את תנועתו. "בתנאי שלא תסתכנו בכל קרבות גדולים".

לכך לא נראו סיכויים רבים. האוירה שלנו דיוחה כי ב"מיצר אין גייסות, או שישנם מעט בלבד". סיוֹר־רינו לא גילו גייסות. למבט־עיני נראו הגבעות כרי־קוֹת מאדם. פרט למוצבי התצפית שלי עצמי, במו־רדותיהן.

אלא שלא יכלה להיות לי ודאות בכך, ולא זה היה הזמן הנאות לסכן במסע כזה את הכוח שעמי בכ־ללותו. הרכבתי, איפוא, כוח־משימה משתי פלוגות רגלים מצומקות, סוללה אחת של מרגמות בנות 120 מ"מ, 3 טנקי AMX ויחידת־קישור קרקע־אוויר קד־מית. סגני קיבל את הפיקוד על כוח המשימה, ומפקד גדוד רגלים הופקד על היחידות הרובאיות של הכוח הזה. משימתם הייתה לגשש את המיצר. כאקדמה להתקדמות כללית. הכוחות שנותרו התקדמו אל ה־קרקע־הגישאת שלפני המיצר.

השדרה זוה ב־1300. היא התקדמה כ־5 קילומט־רים על פני הדרך, בלא שתירה יריה. את החוד היוו שני זחל"מים. לפתע נבלמה התקדמותה. באש רובים, שנורתה מאחורי מכונית־שריון הרוסה של האויב, אשר חסמה למחצה את הדרך, אנשים אחדים נפגעו ושני הזחל"מים נתקעו לתוך תעלה שנתנה מחפה מן האש.

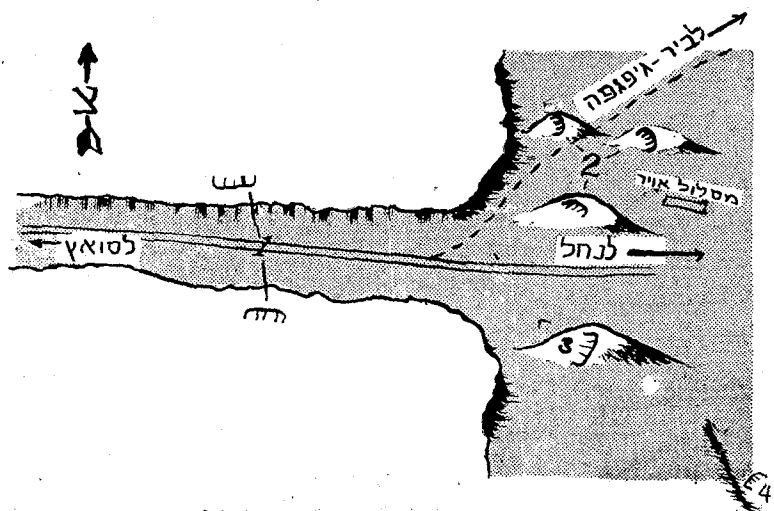
משאירע דבר זה, אותת מפקד הגדוד לזחל"מים האחרים כי יסעו אחריו. היה בדעתו לעקוף את שני

קדימה במהירות, הגיעתני פקודה לאמור: "עצור". לא הוסבר בה מדוע. חושבני כי הסיבה לכך הייתה כי צבאנו, בכללותו, כבר התפשט על פני שטח נרחב מדי, והיפוי האויר שלרשותנו לא הספיק בשביל להקיף את הכל.

עצרתי. כלי הרכב פוזרו. בדיוק כשהסתדרנו כראוי, בנצלנו את המחפה הטבעי המועט, הגיחו אלינו 4 מטוסי "ואמפייר" מצריים. שני "מטאורים" שלנו התנפלו עליהם, הישר מעלינו. שני "ואמפירים" נורו והופלו ארצה, ושני הנותרים נמלטו.

ראיתי אך מעט מהתמודדויות דו־קרב אלה. מזג האויר היה ערפילי, ומלבד זאת גחנתי בראש מורכן, בחפרי לעצמי שוחת שועל. אך האלוט שלי נמצא לידי, ובאמצעותו שמעתי את כל אשר התרחש. אחדים מאנשי מסרו, כי "ואמפייר" שלישי עלה בלהבות בהמלטו. אמת דיברו. אחר הצהרים שבינו את הטיס שצנח ממטוסו. בעודנו "דורכים במקום", סיירתי את מערכנו בכללותו. הסיוֹר שיכנע אותי, כי מה שנראה כמספיק בשביל הגדוד שהוצנח, לא הת־אים כלל בשביל החטיבה. המחנה נמצא על שטח מישורי, וחלשו עליו שני ההרים, המתנשאים משני עברי המיצר.

ידיעות הגיעוני, כי חטיבת השריון של האויב שבב־יר־גפגפה נעה לעברנו. אם יהיה עלי ללחום כנגד שריון — חשבתי — רצוני ללחום בו מעל שטח גבוה. ענין זה נראה לי כבעל חשיבות יתרה, ועל כן ביקשתי רשות מ"פיקוד הדרום" להתקדם ולהת־בסס על הגבעות שממערב לי.

מיצר המיתלה זחוק בין שרשרות של שיאי גבעות, שצלעותיהן דמויות המצוק אינן מרוחקות זו מזו אלא 50—80 מ'.

הזחל"מים המרותקים, לפרוץ ולעבור הלאה, ולהגיע לקצה הרחוק של המיצר, אשר בסך הכל השתרע על פני כ-25 קילומטרים — אלא שמחשבתו לא נתגשמה. כאשר כלי רכבו הנעים־בראש חלפו על פני מכונית השריון של האויב, נפתחה בבת אחת אש על שני צדדי השדרה, וגרפה אותה לכל אורכה. האויב ישב בצפיפות בצוקים המזדקרים כחומות משני עברי המיצר — ובאותו מקום אין החומות מרוחקות זו מזו יותר מאשר כ-70 מטרים. זה היה המצב: אנפיו לדה כפולה, משני העברים, באש ריבים, מקלעים ורימונים.

רכב־הפיקוד נפגע. בצאתו מכלל שליטת הנהג דהר הוא מן הדרך הצידה לתוך ערוץ עמוק. איש בוחל"מים שנעו בעקבותיו לא ראה כי קרה כזאת. צוית המקלעים צפו אל המצוקים וירו. שאר האנשים גחנו. כך דהרו ועברו, בלא לראות את המכונית הפגועה שבערוץ.

זחל"מים־מוליכים אלה המשיכו בניסיעה עוד כשני קילומטרים וחצי. כי הגיעו כה הרחק — יש בכך מן המפתיע: שכן כל הזמן נתכה עליהם אש. זינוקם בא לקיצו כאשר מישוהו בזחל"מ המוליך צעק לבסוף: „היכן נמצא המפקד?" הם בלמו ועצרו — ובעשותם זאת, כפלו ושילשו את מידת פגיעותם. מצבם היה קל יותר אילו הוסיפו לנסוע. בעמדם ללא נוע, אי אפשר היה כלל להחטיאם. כל כלי־רכב הפך למטרה לנשק קל של האויב, לבוזקות שלו ולקנים ללא־רתע מתור צרת צ'כיה. כל כלי־רכב נפגע. מחציתם יצאו מכלל שימוש — המס שנגבה מהם בחיי אדם היה עלול להיות רב יותר, אלמלא תפסו האנשים מיד מחסה מתחת לכלי־הרכב או מאחורי אבנים. 30 דקות עברו עליהם כך. ב־1430 קיבלתי תשדורת מסגני, ששוגרה באמצעות קצין אשר נשלח על ידיו כרץ. נאמר בה: „אני תקוע. אינני יכול לאכזן את עמדות האויב. אני מתכוון לתקוף במעלה שני עברי המיצר אך זקוק אני לעזרה". השליח אמר לי, כי סגני נמצא בחלק אחורי־למדי של השדרה, וביכולתו לראות רק מעט־במעט מן הקרב. אך לדבר זה לא נודעה חשיבות — שכן במצב כגון־זה אין שום איש רואה הרבה.

מיד הפעלתי את 2 הסוללות של תותחי 23 הליט־ראות שלי בירי על שני עברי המיצר. שני צופי־אש קדמיים נמצאו עם הכוח שבמיצר, ושיערת כי הם יוכלו לכוון את האש. היות ופני הקרקע במיצר לא היו בתחום־מבטי, לא נתחוויר לי, כי היה זה בזבוז גמור של תחמושת.

לאחר זאת שלחתי קדימה גדוד רגלים נוסף על משאיות. מפקד גדוד הארטילריה נסע עמו. כדי לבקר את אש התותחים. רכבו של הגדוד הראשון עדיין היה תקוע בצפיפות. בחסמו את הדרך. הגדוד השני קרב כדי 800 מטרים ממנו, התפרס והחל מטפס על המצוק שמימין. אנשיו הגיעו לשיאו אך לא מצאו דבר — וולת עמדות ריקות.

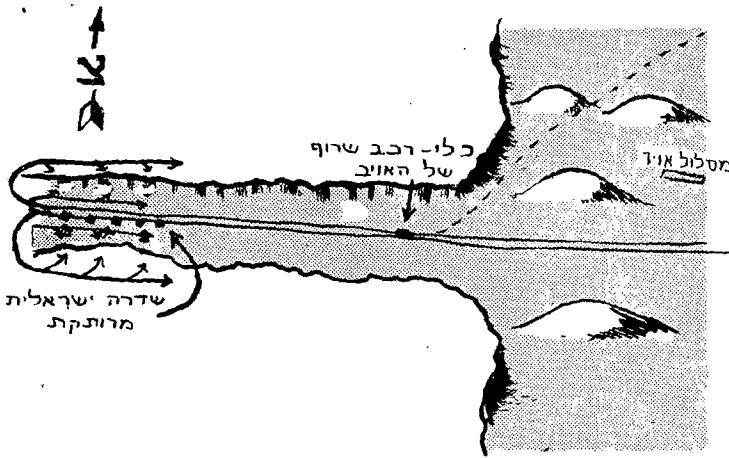
הם נעו קדימה מאות מטרים אחדות לאורך שיא הרכס. עד אשר ראו עיניהם את פשר הדבר. בהביטם במצוק שמנגדם, הבחינו במערות קטנות על פני צלעו, שהיו חסומות כמעט לגמרי בערמות אבנים. מערות אלה, נמצאו כה נמוך במורד חומת־המצוק, עד כי הונית משיא המצוק שלהם־עצמם, אל פתחי המערות, לא אפשרה לירות משם לתוכם.

הגדוד השני שיער, כי שתי חומות הצוקים תרורים היו ב„שוחות־אש גדורות אבן" כאלה. הם החלו, על־כן, מטפסים במורה, בשביל לטפל במערות הסמוך כוח אליהם ביותר. אלא שצלע המצוק היתה כמעט ניצבת. כדי לנוע על פניה נאלצו להיאחז בשתי ידיהם, ולתלות את רוביהם על גבם. בנועם כך שמשו מטרות נוחות לרובאי האויב במצוק שמנגד. רבים הופלו ביריותיהם של אלה — האחרים הת־אמצו להתקדם הלאה, הקרב הפך לפעולת יחידים. אחדות מקבוצות אנשי האויב שבמערות בווערו. אחר כך מצאנו את הרוגיהם ואת הרוגינו מוטלים יחדיו במערות.

שגיתי — והזמנתי מהלומת אויר. המטוסים באו בעת שהתכחשות זאת התנהלה על פני צלע המצוק, והיה עלי לבקשם כי יסתלקו מחשש פן יהרגו באנשי. כעבור דקות אחדות, ב־1550, נשתאגו ובאו למיצר, מן המערב, 6 „מיגים" ו־4 „מטאורים" ובזקו את צלעות המצוקים ואת שדרת כלי הרכב שעל פני הדרך — ובאו הישר אל מחנה החטיבה, להטיח בו רקיטות. שני „אוראגאנים" שלנו הופיעו לפתע, הת־נפלו על ה„מיגים" והסיוו אותם מן הקרב שעל פני הקרקע. המטאורים נשתאגו ובאו שוב, ובזקו פעם נוספת את המחנה.

אחר ששיגרתי עתה את תותחי הנגד־טנקיים ל־מיצר, על מנת להפגין את עמדות האויב בכינון־ישיר, פקדתי על אנשי לחדול מן ההתכחשות בצלע המצוק. להחזיק במה שכבשו, ולהמתין לחשכה. האבידות נתרבו במהירות גדולה מדי. לפיכך הוריתי לסגני כי ירחיק את אנשיו למרחק המינימלי שיהיה בו כדי להוציאם מתחום האש הנורית עליהם. קצת מעבר

שתי פלוגות התקדמו ממערב מזרחה, על ראשי המצוקים; שתי הפלוגות האחרות התקדמו על פני הדרך ובמעלה פני המצוק אל "מאורות העכביש".

השריון של האויב, שליד ביר גפגפה, דומה שפניה מועדות אלי. ביר גפגפה היתה מרוחקת פחות מ-55 ק"מ ממני. הבעיה שניצבה לפני היתה — התארגנות להגנה בשני כיוונים. אכן, כיון שכוחותי החזיקו מוצבי-חוץ במיצר, סברתי כי עיקר הסכנה צפויה לי מן העורף (מצפון ומזרח).

כיוסתי, איפוא, את מפקדי המשנה שלי כדי למסור להם פקודות להתארגנות מחדש. היתה שעת חצות והתחלתי לדבר, שוב נפלה תרדמה על כולם. ויתרתי, והנחתי להם לישון, גם אני שכבתי ארצה וישנתי עד 0345.

בשעה זו הערתי אותם ומסרתי להם את פקודותי. שריון האויב לא בא.

ארגנתי את כוחי בארבע צויות-קרב קטנים. אחד מהם, המורכב משתי פלוגות רגלים ומספר כלי נשק כבדים, החזיק בחזית המתחם בו ניטש קרב על צלעות המצוקים. גדוד אחר בן שתי פלוגות, ולו טנקי AMX ו-3 תותחים נגד-טנקים, הוצב על הקרקע הנישאת שמצפון לעורפנו. "צות שלוש" — פלוגה רובאית מוגברת — ניצב על משמרתו מדרום לדרך הראשית. "צות ארבע" — שתי פלוגות רובאיות מוקטנות מוסעות בוחל"מים, ו-4 טנקי AMX — הוסתר בואדי עמוק לעבר דרום-מזרח. היה זה פות מכת-הגג שלי, העתודה שלי. (ר' מפה בעמ' 18).

בעלות אור ראשון, שיגרתי "פיפר" לסייר את המדבר בכיוון לביר גפגפה. הוא לא ראה שריון בשום מקום. יום זה היה ליום המנוחה הראשון שלנו. דחיתי כל פעילות. לא נערכו סיורים.

ב-2 בנובמבר פקדו עלי לכבוש את ראס-סודר, שבחוף מפרץ סואץ. כבר לפני זה מצאתי שביל המוליך

לאותו שטח בו הקימו המצרים את "מסדרון האש" שלהם עמדה מכונית אויב בוערת. היא נקבעה כקו התיחום. הכוח נתחלק לשנים, ונצטוו להחזיק ברמות שמשני עברי המיצר עד למכונת הבוערת.

ב-1730 נפתח הקרב מחדש. שתי פלוגות התקדמו ממערב מזרחה, על ראשי המצוקים. שתי הפלוגות האחרות התקדמו על פני הדרך ובמעלה פני המצוק. אל "מאורות העכביש". כך יכלאו את האויב בכתיבה. אם צורת טיפול זו תצליח בצידו האחד של המיצר, נחזור עליה בצידו האחר. בראש כל אחד משני הכוחות יעמוד מפקד-הגדוד שלו. שכחתי לציין כי האיש — מפקד הגדוד — שזחל"מו נדרדר לערוץ. חזר אל יחידתו בלכתו דרך "משעול האש".

שיקולי בדבר התקפת הלילה היו פשוטים: חישבתי, כי אחרי רדת החשכה יאבד האויב את יתרונו. כוחותיו שבמצוק הנגדי לא יראו לאן עליהם לירות. פעולה זו נמשכה שעותיים. אנשי ביערו אותם, בהשתמשם ברימונים, בוזקות, תת-מקלעים, קתות-רובים ואבנים. בהגיע השעה 2000 פסקה האש בכל המקומות, והמיצר היה שלנו.

בעת הקרב נודע לי מפי שבויים, כי ענין לי עם שני גדודי רגלים מצריים — ה-5 וה-6, מן הבריגדה ה-2 שלהם. כעבור ימים אחדים קברנו שם 211 הרוגים מצריים. מהו מספר הפצועים שהצליחו לה-מלט, אינני יודע. כן נעלם ממני מספר השבויים. משלנו נהרגו 34, ו-102 נפצעו. לאותו זמן כבר היתה חטיבתי חבוטה כהוגן; ותפקיד פינוי הנפגעים כבד עלינו מאוד, שכן האנשים היו מיוגעים עד מאוד. המשכנו לעמול בפינוי.

ב-2330 בערך הגיעתני שוב תשדורת, כי חטיבת

30 קילומטרים משראם-א-שייח, ושם הם מסע-
המלחמה בשביל החטיבה.
עברנו מרחקים גדולים בימים ספורים. ההרגשה
הכללית ששררה בחטיבה היתה הרגשת צער, או
אכזבה, על כי מאמצה היה מעין מאורע צדדי, שתרם
רק בעקיפין להשגת ההכרעה.

למקום זה. יצאנו באותו שביל בשעה 0600, ב-3
בנובמבר. זמן מה אחר הצות הגיעוני פקודות להגיע
את החטיבה מראס-סודר אל הכוח שהוצנח בא-טור,
על מנת להתחבר אתו, ולהמשיך עמו אל קצהו הדר-
רומי של סיני. זאת עשינו — כמעט.
פקודה נוספת עצרה אותנו, כאשר קרבנו עד כדי

ה"תוקפנות" הישראלית - בעיני העולם

'Israel's "Aggression"'

("Nebelpalter", Zurich 28 November 1955)